

O'QUV JANGOVAR SAMARADORLIKKA SALBIY TA'SIR KO'RSATUVCHI
ILLAT MEZONLARI

Umarov Ismoiljon Olimjonovich
Farg'ona davlat universiteti harbiy
ta'lim fakulteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada jangovar va jismoniy mukammallik idealiga, ma'naviy-axloqiy hayotga zarar va ta'sir yetkazadigan ushbu illatlari mezonlari salbiy jihatlari mavzusi ko'rib chiqiladi. Shuningdek jangovarlik ruhiyatiga zid bo'lgan illat va fazilatlar ham borki, nafaqat harbiy xizmatchining qiyofasiga, balki jamiyat farovonligi va mudofaani mustahkamlashga ham salbiy ta'sir ko'rsatish usullari keng yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Harbiy ta'lim, jangovar, kursant, munofiqlik, beparvolik, qo'rqqoqlik, sotqinlik, ko'nikmalar, ma'naviy-axloqiy, kompetentlik, qiyin vaziyat, amaliy mashg'ulotlar, harbiy va mutaxassislik.

Kirish. Sharq mutafakkirlari qurolli kuchlar kuchini oshirish, ularning jangovar tayyorgarligini oshirish va mamlakat xavfsizligini ta'minlash, shuningdek, armiyada ma'naviy-axloqiy va g'oyaviy fazilatlarini tarbiyalashga katta kuch sarflaganlar. Bizning olimlarimizning ushbu sharhlari zamonaviy sharoitda mamlakatning harbiy salohiyatini mustahkamlash, harbiy tayyorgarlikni rivojlantirish va harbiy xizmatchilarning jangovar ruhini oshirish, shuningdek, ularda yuqori insoniy fazilatlarini shakllantirish uchun muhim manba bo'lishi shubhasiz.

Shuni ta'kidlash kerakki, jangovar va jismoniy mukammallik idealiga, shuningdek, jangovarlik ruhiyatiga zid bo'lgan illat va fazilatlar ham borki, nafaqat harbiy xizmatchining qiyofasiga, balki jamiyat farovonligi va mudofaani mustahkamlashga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Bunday salbiy ta'sirlar mamlakatning pasayishiga va beqarorlikning paydo bo'lishiga olib keladi. Shu munosabat bilan jangovar samaradorlikka salbiy ta'sir ko'rsatuvchi illat mezonlarini izohlash maqsadga muvofiqdir.

ASOSIY QISMI:

Ma'naviy-axloqiy hayotga zarar yetkazadigan ushbu illatlarning salbiy jihatlari ko'rib chiqamiz:

Munofiqlik. Munofiqlikning illat sifatida shu qadar ma'naviy zarar etkazadiki, u bilan bog'liq yovuzlik pinhona, zimdan, va kutilmagan holatda amalga oshiriladi. Shuning uchun munofiq e'tiqodi buzilgan va nosamimiy odamlar sifatida qoralanadi.

Beparvolik. Beparvo odamlar o'zlarini axloqiy va moddiy jihatdan mas'uliyatli his qilmaganda paydo bo'ladi va bu har doim boshqalarga nisbatan beparvolik bilan birga keladi. Harbiy xizmatchi nafrat, ma'qullash yoki norozilikni boshdan kechirishi mumkin, lekin hech qachon befarq bo'lmasligi kerak. Nafratni osongina yashirish mumkin bo'lsa-da, beparvolikni yashirish ancha qiyin, chunki bu millat, xalq va davlatning baxti va farovonligiga zarar yetkazishi mumkin.

Qo'rqqoqlik. Harbiylarning qo'rqqoqligi zararli, chunki bu uning irodasini susaytiradi, ambitsiyalarini susaytiradi va foydali harakatlarni qabul qilishga to'sqinlik qiladi. Bundan tashqari, qo'rquv xushomadgo'ylikni keltirib chiqaradi. Odatda, qo'rqqoqlik siz nima qilishingiz kerakligini biladigan harakatlar bo'lmaganda paydo bo'ladigan noxush holat sifatida qaraladi. Shuning uchun harbiylarning qo'rqqoqligi, kurashda xiyonat deb hisoblanadi. Jasoratdan voz kechganlar ham qo'rqqoqlar qatoriga kiradi.

Sotqinlik. Sotqinlik - bu harbiy xizmatchilarning jangovar tayyorgarligi va jangovar ruhiga zid bo'lgan eng jiddiy illat. Sodiq kishi o'z vazifalarini o'zgartirmaydi, xoin pul

yoki shaxsiy manfaatlar uchun xiyonat qiladi. Qahramon oxirigacha kurash olib boradi va qo'rqoq esa yarim yo'lda qochib ketadi. Ma'lumki, odamlarda har doim kuch va zaiflik, jasorat va qo'rqoqlik, qat'iyat va ikkilanish kabi fazilatlar va illatlar yonma-yon yuradi. Yomonliklar haqiqiy dunyoda sodir bo'lgan voqea, vaziyat yoki harakatlar bilan oqlanishi mumkin. Biroq, xiyonat hech qachon oqlanmaydi.

Yuqorida keltirib o'tilgan illatlardan tashqari, "jangda safni buzish" va "o'rtoqni jang maydonida qoldirish" kabi salbiy namoyishlar ham jangovar tayyorgarlikning rivojlanishiga va jangovar ruhning mustahkamlanishiga zid bo'lib, yuqori axloqiy nuqtai nazardan qabul qilinmaydigan xatti-harakatlarning namoyon bo'lishi hisoblanadi. Harbiy intizom va harbiy etika talablari uzoq vaqtdan beri jangda safni buzilishi jinoyat deb tan oigan va o'rtog'ini jang maydonida qoldirish xiyonat deb hisoblangan.

Harbiy faoliyatning axloqiy qadriyatlari tizimini takomillashtirish uchun aniq amaliy usullardan foydalanish mumkin. Shu nuqtai nazardan, axloqiy qadriyatlarni rivojlantirish va ulardan foydalanish tamoyillari, shuningdek axloqiy qadriyatlar tizimining barcha tarkibiy qismlarini uyg'unlashtirish, shaxsiy e'tiqodlar va axloqiy zarur meyorlarga muvofiqligi, harbiy faoliyatning axloqiy tizimlarini ijtimoiylashtirish va boshqalar. Ushbu tamoyillarni amalga oshirish uchun zarur metodologik, uslubiy va tashkiliy sharoitlarni yaratish harbiy xizmatchilarda axloqiy tarkibiy qismni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi va subyektlarning muvaffaqiyatli faoliyati uchun muhim sharti sifatida ishtirok etadi.

Harbiy fanlar ijtimoiy-gumanitar fanlar bilan hamkorlikda harbiy islohotlar va zamonaviy tajribalarga tayangan holda "Chaqiriqqacha harbiy ta'lim yo'nalishi kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish dasturi"ni ishlab chiqishi zarur. U harbiy tayyorgarlik kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik faoliyatda yo'nalishlar o'rtasidagi asosiy bo'g'in, manba sifatida e'tirof etilishi mumkin.

XULOSA:

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, xulosa qilish o'rniga, biz quyidagilarni keltirishni o'rinli deb bilamiz:

chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik bo'lajak harbiy rahbarlarida o'quv-jangovar sifatlarni shakllantirish xususiyatlarini o'rganish shuni ko'rsatadiki, mas'uliyat, jasorat, mustaqillik, qat'iyatlilik va maqsadlilik kabi sifatlar o'rtasida bog'liqlik mavjud. Shu bilan birga, tashabbuskorlik va chidamlilik sifatlari o'quv-jangovar sifatlarning boshqa xususiyatlari bilan bog'liq bo'lmagan alohida tarkibiy qismlar vazifasini bajaradi;

kursantlik davrida o'quv-jangovar sifatlarning o'zaro ta'siri alohida o'rin tutadi va har qanday faoliyat odamda maqsadga intilish, sabr-toqat, jismoniy faollik, chidamlilik, qat'iyatlilik, o'ziga mustaqil yondashuv kabi sifatlarni uyg'unlashtirish uchun asos yaratadi;

kursantning maqsadlarga erishishga bo'lgan qat'iy istagi unda mustaqillik, maqsadlilik, qat'iyatlilik, chidamlilik kabi o'quv-jangovar sifatlarni shakllantirishga olib keladi;

qiyinchiliklarga dosh berishni istamaslik natijasida, kursantda sustlik (passivlik) paydo bo'lishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

O'zbekiston Respublikasining 2018-yil 9-yanvardagi 458-sonli “O'zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasi to'g'risida”gi Qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-uyul 12-sentabrdagi RQ-4447-sonli “O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining harbiy xizmatni o'tash tartibi to'g'risida”gi Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-sonli “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 5-iyuldagi PF-5106-son “Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida”gi Farmoni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-4947-sonli “2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi Farmoni;

Umarov, I. O., & Abduraximov, I. (2022). ZAXIRADAGI OFITSERLARNI TAYYORLASHDA, HARBIY TA'LIMNING MAQSADI, VAZIFALARI VA ISTIQBOLLARI. *Journal of Integrated Education and Research*, 1(7), 15-18.

Olimjonovich, U. I., & Rahmatoli o'g'li, E. S. (2023). TA'LIM SOHASIDAGI IMKONIYATLAR VA ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMINING AFZALIKLARI.

Olimjonovich, U. I., Son, H. P. J., & Bahadirovich, Y. S. (2022). THE SECOND WORLD WAR TURNED INTO AN INDUSTRIAL BUILDING AREA. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 2(10), 264-268.

Olimjonovich, U. I., Rahmatoli o'g'li, E. S., Nurali o'g'li, J. R. S., & Ikromjon o'g'li, I. S. (2022). YOSHLARDA AXBOROT HAMDA MAFKURAVIY TAHDIDLARGA QARSHI IMMUNITETNI SHAKILLANTIRISH. *Journal of new century innovations*, 17(4), 111-115.

Olimjonovich, U. I., Rahmatoli o'g'li, E. S., Nurali o'g'li, J. R. S., Ikromjon o'g'li, I. S., & Ahrorjon o'g'li, K. A. (2022). HARBIY BILIM YURLARIDA HARBIY PSIXOLOGIYA FANINING O'RGATISH AFZALLIKLARI VA AHAMIYATI. *Scientific Impulse*, 1(4), 415-419.

Umarov, I., Ergashev, S., & Salimov, J. (2023). THE RELATIONSHIPS OF FORMING LIFE CONTENT AND CREATIVE THINKING OF MILITARY SERVANTS. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(1), 23-27.

Umarov, I., Ergashev, S., & Salimov, J. (2023). ROLE OF INTELLECTUAL SYSTEMS IN THE TRAINING OF RESERVE AND RESERVE OFFICERS IN THE MILITARY EDUCATION UNITS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(1), 97-101.